حکومەتی هەرێمی کوردستان

وەزارەتی پەروەردە

سیستەمی قوتابخانە بنەڕەتییەکان

2009

ناوی پەڕتووك: سیستەمی قوتابخانە بنەڕەتییەکان
ئامادەکردنی: لێژنەیەکی تایبەت لە وەزارەتی پەروەردە
سەرپەرشتی و ڕێکخستن: تریفە عەبدوڵڵا ئیبڕاهیم
پێداچوونەوەی زمانەوانی: سادق ئەحمەد عوسمان
دیزاینی بەرگ و ناوەڕۆك: مەهدی عەباس قادر
سەرپەرشتی چاپ: عوسمان پیرداود
تیراژ:15.000 دانە
هەولێر - 2009

بەرایی

ئەمڕۆ وەزارەتی پەروەردە سیستەمی قوتابخانە بنەڕەتییەکان و خوێندنگە ئامادەییەکان پێشکەشی دەستەی پەروەردەکاران و فێرکارانی کوردستان دەکات.
لە ڕوانگەی ئەو راستییەی کە چەمکی گۆڕین و ریفۆرم لەبواری پەروەردەو فێرکردن پرۆسەیەکی هەمەلایەنی فرە رەهەندە، دەبێ سەرجەم جومگە بنەڕەتییەکانی ئەو بوارە بگرێتەوە، پێویستە ئاراستەیەکی هەمەلایەنی ستراتیژی وای هەبێت کە کار لەسەر هەموو ئەو جومگە بەیەك بەستراوانە بکات وەك سیستەمێکی تەواوکار.
هەستکردن بەو راستیەی سەرەوە، وەزارەتی پەروەردە لەکابینەی پێنجەمی حکومەتی هەرێمی کوردستاندا پلانی گۆڕینی ریشەیی لەسیستەمی پەروەردەدا داڕشت کە سەرجەم لایەنەکانی پەروەردە بگرێتەوە بۆ ئەم مەبەستەو بەئامانجی بەشداریکردنی زۆربەی پەروەردەکارانی کوردستان بەسوود وەرگرتن لە تواناکانی دەرەوە بڕیاری بەستنی کۆنگرەی پەروەردەیی داو دوای هەشت مانگ لەخۆئامادەکرن و بە بەشداری نزیکەی 500 شارەزای بواری پەروەردە کۆنگرەیەکی لە هەولێری پایتەخت لەژێر دروشمی ((گۆڕینی دیدی فەلسەفیمان بۆ مرۆڤ بنەمای گۆڕانکارییەکانە لەسیستەمی پەروەردەو فێرکردن)) لە رۆژانی 22 – 24 ی ئایاری 2007 بەست ، کۆنگرەکە زۆر سەرکەوتووانە بەڕێوەچوو تاکە کۆنگرەش بووە کە توانی راسپاردەکان بکاتە پڕۆژەو لەدوای وەرگرتنی رەزامەندی ئەنجوومەنی وەزیران، دواتر بەکۆی دەنگ لە پەرلەمانی کوردستان پڕۆژەکە پەسەند کراو خرایە چوارچێوەی یاساوە.
ئەمڕۆ لەژێر رۆشنایی ئەو پڕۆژەیە بۆ یەکەمجار لە کوردستاندا دەبینە خاوەنی سیستەمی قوتابخانە بنەڕەتییەکان و خوێندنگە ئامادەییەکان کە سەرجەم بەندو بڕگەکانی لەگەڵ یاسای هەموارکراوی وەزارەتی پەروەردەی هەرێمی کوردستان و رێنماییەکانی ئەنجوومەنی وەزیراندا کۆکن و مۆرکی سیستەمێکی مۆدێرن و خاوەن فەلسەفەیەکی پەروەردەیی دیموکراتی رۆشنیان پێوەیە کە ئامانجەکانی وەزارەتی پەروەردە دێنێتە دی، لە ئامادەکردنی نەوەیەکی وشیارو خوێندەوارو نیشتمانپەروەر، بۆ ئەوەی خاوەنی بیرکردنەوەیەکی زانستییانە بێت و هاونیشتمانییێکی گۆشکراو بە زانست و زانیاری و رەوشت بەرز بێت. توانای وەرگرتنی پەرەسەندن و گۆڕانکارییە شارستانیەکانی هەبێت و لە مافەکانی مرۆڤ تێبگات. باوەڕداربێت بە سەرەتاکانی دیموکراتی و هاولاتیبوون، هەروەها هەست بەئەرکەکانی سەرشانی بکات و لەئازادی و بەرپرسیارێتی تێبگات لە چوارچێوەی کۆمەڵگەدا. هەلی خوێندن بۆ هەموو ئەوانە بڕەخسێنێت کە ئارەزوویان لەخوێندنە یان پێویستییان پێیەتی. ئەم سیستەمە رێپیشاندەرو

هاریكارییەكی باشی مامۆستاو بەڕێوەبەرو سەرجەم پەروەردەكارانە بۆ باشتر جێبەجێكردنی ئەركە پەروەردەیی و فێركارییەكان لەژێر رۆشنایی سیستەمی نوێی پەروەردە كە رۆژ لەدوای رۆژ زیاتر دەچەسپێ و پێشدەكەوێ.

د. دلّشاد عەبدولرەحمان محەمەد

وەزیری پەروەردە

2008/6/1

هەرێمی کوردستان-عیراق
سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیران
وەزارەتی پەروەردە

بەناوی خودای بەخشندەو میهرەبان

بەپێی یاسای وەزارەتی پەروەردە ژمارە (4) ی ساڵی 1992 ی هەموارکراوو پاڵپشت بە بڕیاری ژمارە (7) ی ئەنجوومەنی وەزیران لە کۆبوونەوەی ژمارە (30) لە ڕێکەوتی 2009/1/21 وە بەپێی ئەو ڕوونکردنەوانەی کە لەلایەن بەڕێز وەزیری پەروەردە پێشکەشکرا ، بڕیارماندا بە دەرکردنی :

سیستەمی قوتابخانە بنەرەتییەکان ژمارە (1) ی ساڵی 2009

سیستەمی قوتابخانە بنەڕەتییەکان
2009

دەروازەی یەك

بنەما گشتییەكان و زانست

بەندی 1

یەكەم: وەزارەتی پەروەردە بەرپرسیارە لە داڕشتنی سیاسەتی فێركاری و پەروەردەیی قۆناغی بنەڕەتی لە كوردستاندا و ئەركی ئامادەكردنی پلانەكانی خوێندن و دانانی پرۆگرامەكانی خوێندن و پەڕتووكی قوتابخانەكان و پەڕتووكە هاوكارەكانی دیكەی لە ئەستۆدایە. بە هەمان شێوە ئەركی دەستنیشانكردنی بابەتەكانی ناو ئەو پرۆگرامانە و ناوەڕۆك و مەبەست و ئامانج و ژمارەی وانەكان دەكەوێتە ئەستۆی وەزارەتی پەروەردە. دەبێت سەرجەم قوتابخانەكانی كوردستان ڕەچاوی تەواوی ئەوەی كە لە سەرەوە هاتووە بكەن و هەموو ئەو بڕیارو ڕێنماییانە پەیڕەو بكەن كە لەم بوارەدا دەرچوون و لە داهاتوشدا دەردەچن.

دووەم: ئ. دابینكردنی لایەنە هونەرییەكانی پەیوەست بە گەشەسەندن و چاكتركردنی خوێندنی بنەڕەتی لە چوارچێوەی پلانەكانی گەشەسەندنی نەتەوەیی و ڕێكخستنی میلاكاتی ناو پارێزگاكان و نێوان پارێزگاكان لە دەسەلاتی وەزارەتی پەروەردەیە.

ب- بە پێی حوكمەكانی ئەم سیستەمە و یاسا و سیستەمە پەیڕەوكراوەكانی دیكە كاروباری كارگێڕی و دارایی قوتابخانە بنەڕەتییەكان بەڕێوە دەچێت.

بەندی 2

خوێندنی بنەڕەتی بە پێی ئەم سیستەمە كار دەكات بۆ ئەوەی سەرجەم مندالانی كوردستان هەر لە تەمەنی شەش سالیەوە بە (9) نۆ سالی خوێندنی تەوزیمی (پابەندبوون) بتوانن كەسایەتی خۆیان دروست بكەن و گەشە بە لایەنی هزری و جەستەیی و گیانی و ڕەفتاری خۆیان بدەن و ببنە هاولاتییەكی لەش ساغ و دەروون پاك و مێشك كراوە لە پێناوی ئەوەی ڕۆلێكی ئەرێنیان لە گەشەسەندنی كۆمەلگەدا هەبێت. لەم بوارەدا دەبێ ڕەچاوی ئەم لایەنانەی خوارەوە بكرێت:

یەكەم: بەرجەستەبوونی خۆشەویستی نیشتمان و نەتەوە و ڕێزگرتن لە مافەكانی مرۆڤ.

دووەم: دابینكردنی بنەما بنەڕەتییەكانی زانیاری و چاندنی خۆشەویستی زانست و ئارەزووی بەردەوامبوون لە خوێندن.

سێیەم: ڕاهاتن لەسەر خۆشەویستی كار و پەیڕەوكردنی شێوازی دروست بۆ بەردەوامبوون و ئەنجامدانی كارەكان و شارەزابوون لە ئامرازەكانی كاركردن بە تایبەتی لە هەندێك بوار و

کەرتی گونجاودا.

بەندی 3

بە مەبەستی پێکهێنانی کۆمەڵگەیەکی یەکسان و تەندروستی فرەڕەهەند کە بتوانێت لەگەڵ بەرهەمەکانی جیهانگیری مامەڵە بکات، قوتابخانە بنەڕەتییەکان دەرگاکانی خۆیان بۆ سەرجەم منداڵان ئاوەلا دەکەن بەبێ ڕەچاوکردنی رەگەز، نەژاد،ئایین، توانا، باری کۆمەلایەتی و ئابوری و سیاسی هەموو منداڵان وەردەگرن و پەرە بە گەشەسەندنی کۆگنەتیڤانەیان دەدەن.

بەندی 4

سیستەمی پەروەردەی نوێ هەوڵدەدات بۆ پەروەردەکردنی نەوەیەکی بڕوا بەخۆ بوو، دیموکرات، دڵسۆز بۆ گەل و نیشتیمان و دەروونتەندروست.

پڕەنسیپە دیموکراتییەکانی ناو قوتابخانە توانای تاکە کەس لە نێو پۆلدا لە بەرچاو دەگرێت، بە شێوەیەك کە خوێندن و وانە وتنەوە لە پۆلدا بە پێی ئەو توانایانە ڕێکبخرێت بۆ ئەوەی نەوەکانی کوردستان ئەو ساڵانەی تەمەنیان بەسوودترین شێوە بەکار بهێنن.

بەندی 5

لە سیستەمی نوێی فێرکاریدا کچ و کوڕ یەکسانن لە هەموو ماف و ئەرکێکدا. هیچ جۆرە سەرکوتکردن و سزایەکی جەستەیی قوتابی. فیزیکی یا دەروونی، لە ناو سیستەمی فێرکاری کوردستاندا ڕێگەی پێنادرێت و لە کاتی سەرهەڵدانیدا قوتابخانە لە بنبڕکردنی بەر پرسیارە. قوتابی تەوەری سەرەکی دەبێت، هەموو سیستەمەکە لە پێناوی گەیاندنی بەها بەرزەکان و زانست بە قوتابی کار دەکات.

بەندی 6

خوێندن بریتییە لە بەرهەمهێنانەوەی زانست و خوێندنەوەی ڕەخنەگرانەی دەقەکان، ئەرکی قوتابخانە پەروەردەکردن و ئامادەکردنی قوتابییە، ڕێنماییکاری قوتابییە بۆ ژیانی گەورە ساڵی، بۆ ئەوەی بە شێوەیەکی سەربەست لە ژێر بەر پرسیاریدا بەشداری کاریگەر لە ژیانی کۆمەڵدا بکات.قوتابخانە دەرگای بیرکردنەوە، داهێنان و دەستپێشخەری بۆ قوتابی ئاوەلا دەکات و بواری ژیانێکی سەربەخۆی بۆ دەرەخسێنێت.

بەندی 7

یەکەم: قوتابخانە بنەڕەتییەکان ڕۆژانەن و دەوامی تەواو دەکەن. دەکرێ لە هەندێ کاتی تایبەت و پێویستدا بۆ نموونە زۆری قوتابییان و کەمی پۆل و نەبوونی بینای پێویستدا گۆڕانکاری لەم خاڵەدا بکرێت، مەرج نییە پۆلی یەکەم تا پۆلی نۆیەم لە یەك بینا بخوێنن.

دووەم: دەکرێ لە کاتی پێویستدا قوتابخانەی بنەڕەتی ئێواران بکرێتەوە.

بەندی 8

بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەکان بۆیان هەیە لە کاتی پێویستدا و لە بەر ڕۆشنایی ڕێنماییەکانی وەزارەتی پەروەردە بڕیاری دوو دەوامی لە قوتابخانەکاندا بدەن بە مەرجێك بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردە لە هۆکارەکان ئاگادار بکەنەوە.

بەندی 9

خوێندن لە قوتابخانە بنەڕەتییەکاندا بە خۆڕاییە.

بەندی 10

قوتابخانە بنەڕەتییەکان سێ جۆرن: قوتابخانەی کوڕان، قوتابخانەی کچان، قوتابخانەی تێکەڵ.

بەندی 11

یەکەم: نابێ ژمارەی قوتابییان لە هەر پۆلێکدا لە 15 قوتابی کەمتر و لە 40 قوتابی زیاتر بن تەنها لە کاتی زۆر پێویستدا نەبێت، ئەمەش بە ڕەزامەندی بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردە دەبێت.

دووەم: لە کاتێکدا ژمارەی پۆلێك لە 15 قوتابی کەمتر بوو، دەکرێ لەگەڵ پۆلێکی هاوئاستدا لە یەك بدرێت بە مەرجێك ژمارەی پۆلە نوێیەکە لە 30 قوتابی زیاتر نەبن.

بەندی 12

وەزارەتی پەروەردە بۆی هەیە چەند قوتابخانەیەکی بنەڕەتی دەستنیشان بکات بە مەبەستی ئەوەی تاقیکردنەوەی فێرکاری و پەروەردەیی تێدا ئەنجام بدات. پەڕتووکی فێرکاری تایبەت بەکار بهێنێت و ئامراز و شێوازی تایبەت لە بواری فێرکردن و تاقیکردنەوەکاندا پیادە بکات، بە مەرجێك ئەم کارانە کار لە ڕەوتی گشتی کردەی فێرکاری و پەروەردەیی خوێندنی بنەڕەتی نەکەن و لە پڕۆگرامی خوێندنی هەرێمی کوردستان دەرنەچێت.

بەندی 13

یەکەم: لە گوند و کۆمەڵگە بچوك و دوور دەستەکاندا جۆرێك لە قوتابخانەی تایبەت دەکرێنەوە کە پێیان دەوترێت قوتابخانەی یەك مامۆستایی، ژمارەی مامۆستایان لەم جۆرە قوتابخانانەدا بە پێی ژمارەی قوتابییان زیاد دەکرێن. کاری ئەم قوتابخانانە بە پێی ڕێنماییەکانی وەزارەتی پەروەردە ڕێك دەخرێن.

دووەم: ژمارەی قوتابییان لەم جۆرە قوتابخانانەدا دەبێ لە 15 قوتابی کەمتر نەبن. ئەگەر ئەم ژمارەیە کۆنەکرایەوە دەکرێت بگوازرێنەوە قوتابخانەیەکی دیکەی نزیکی خۆیان.

بەندی 14

یەکەم: هەندێ قوتابخانەی تایبەت یان پۆلی تایبەت بە هەرزەکاران بۆ خوێندنی خێرا دەکرێنەوە، نابێ تەمەنی ئەو قوتابییانەی دەست بە پۆلی یەکەم دەکەن بۆ کوڕان لە (9) نۆ ساڵ کەمتر و لە (20) بیست ساڵ زیاتر بێت، بۆ کچانیش لە (9) نۆ ساڵ کەمترو لە (24) بیست و چوار ساڵ زیاتر بێت.

دووەم: ماوەی خوێندن لەم جۆرە قوتابخانانەدا 5 ساڵە. پرۆگرام و پەڕتووکی فێرکاری و ئامرازەکانی دیکەی فێرکردن بە شێوەیەکی تایبەت بۆ قوتابییان ئامادە دەکرێن.

سێیەم: ئەو قوتابییانەی ئەم جۆرە قوتابخانانە بەسەرکەوتوویی تەواو دەکەن بڕوانامەی بنەڕەتییان پێدەدرێت.

چوارەم: کاری ئەم قوتابخانانە بە پێی ڕێنماییەکانی وەزارەتی پەروەردە ڕێک دەخرێت.

بەندی 15

یەکەم: دەرچووانی کۆلیژی پەروەردە و پەروەردەی بنیات و پەیمانگەی مەڵبەندی مامۆستایان و هونەرەجوانەکان بە (مامۆستا) دادەمەزرێن لە قوتابخانە بنەڕەتییەکاندا.

دووەم: دەکرێ بە پێی ڕێنماییەکانی وەزارەتی پەروەردە دەرچووی کۆلێژ و پەیمانگەکانی دیکەش وەکو مامۆستای قۆناغی بنەڕەتی دا بمەزرێن بە مەرجێك پێشتر بۆ ئەم کارە ڕابهێنرێن.

سێیەم: لە کاتی کێبڕکێدا بایەخی زیاتر بە خاوەنی بڕوانامە بەرزەکان دەدرێت.

بەندی 16

ئەو مامۆستایانەی وەکو بەڕێوەبەری قوتابخانە بنەڕەتییەکان دادەمەزرێن دەبێ ئەم مەرجانەی خوارەوەیان تێدا هەبێت:-

یەکەم: لە ناو پارێزگا دەبێ ماوەی 5 ساڵ یان زیاتر و لەناو قەزا و ناحیە و کۆمەڵگاکانیش 3 ساڵ یان زیاتر لە قۆناغی بنەڕەتیدا وەکو مامۆستا کاریان کردبێت.

دووەم: دەبێ خاوەن بەهرە و کەسایەتییەکی بەهێز و ناوبانگێکی باشیان هەبێت و باوەڕی بە بنەماکانی دیموکراسیەت و مافی مرۆڤ و کۆمەڵگای مەدەنی هەبێت و هیچ جۆرە سزایەکی لە ئە نجامی دادگایی و لێکۆڵینەوەی پەروەردەیی ئاراستە نەکرابێت.

سێیەم: وا چاکترە خولێکی تایبەتییان لە بواری کارگێری پەروەردەییدا بینیبێت یان لە یەك ساڵ زیاتر یاریدەدەری کردبێت.

چوارەم: دەبێ بەلایەنی کەمەوە ئەو مەرجانەیان تێدا بێت کە لە بەندی پازدەی ئەم سیستەمەدا ئاماژەیان بۆ کراوە.

پێنجەم: لە کاتی کێبڕکێدا خاوەن بڕوانامە بەرزەکان پێش دەخرێن.

شەشەم: لە کاتی زۆر پێویستدا دەکرێت لە شوێنە دوورە دەستەکاندا بەڕێوەبەر دابنرێت (بە

شێوەی كاتی) بە بێ ڕەچاوكردنی ماوەی ڕاژەكەی.

حەوتەم: دوای هەبوونی ئەو مەرج و پێوەرانەی لە سەرەوە ئاماژەیان بۆ كراوە، مامۆستای پاڵێوراو بە ئەنجامدانی دوو تاقیكردنەوەی نووسینەكی (تحريري) و چاوپێكەوتن (مقابلە) و دەرچوونی بە پلەی (60٪) و زیاتر پلەی بەڕێوەبەری پێدەدرێ.

بەندی 17

دەستەی مامۆستایان لەبەڕێوەبەر و مامۆستاكان پێك دێت، كە بە هاوڕا ئەنجوومەنی مامۆستایان پێكدێنن. بەڕێوەبەر سەرۆكایەتی ئەم ئەنجوومەنە دەكات. تەواوی ئەندامەكانی ئەم ئەنجوومەنە هاوكار دەبن بۆ ئەوەی سەرجەم كارەكانی قوتابخانە ڕاپەڕێنن، یەكێك لە ئەركە سەرەكییەكانی دەستەی مامۆستایان بریتییە لە بەدواداچوون و پارێزگاریكردنی ژیانی قوتابییان و ڕەچاوكردنی باری دەروونییان و ڕەخساندنی هەلی فێركاری و پەروەردەیی لە بەردەمیاندا بۆ ئەوەی بتوانن گەشە بكەن و پێشبكەون و بە شێوەیەكی تەندروست ئاراستە بكرێن.

بەندی 18

تاقیكردنەوەكان پێوەری كۆنترۆڵكردن نین، بەڵكو یەكێكن لە پێوەرەكانی هەڵسەنگاندن و بەدواداچوون لە پێناو گەیاندنی قوتابی بە ئامانجەكانی.

دەروازەی دوو

وەرگرتنی قوتابییان و پشووەكان

بەندی 19

هەموو منداڵێك لە پۆلی یەكەمی بنەڕەتی وەردەگیرێت بە پێی ئەم مەرجانە:

یەکەم: هەر منداڵێك تەمەنی شەش ساڵی تەواو کردبێت یا لە کۆتایی هەمان ساڵی خوێندندا (12/31) ئەو تەمەنە پڕ بکاتەوە.
دووەم: ئەو منداڵانەی تا (12/31) تەمەنی 9 ساڵییان پڕ نەکردۆتەوە.
سێیەم: هەر قوتابییەك تەمەنی 20 ساڵی تەواو کردبێت بۆی نییە لە قوتابخانە بنەڕەتییەکانی ڕۆژدا بخوێنێت، بەڵام بۆی هەیە لە قوتابخانەکانی ئێواراندا درێژە بە خوێندن بدات.
چوارەم: سەرجەم منداڵانی کوردستان پابەندن بە تەواوکردنی قۆناغی بنەڕەتی.

بەندی 20

هەر منداڵێك بیەوێت لە قوتابخانە بنەڕەتییەکاندا بخوێنێت دەبێ ئەم بەڵگە نامانەی خوارەوە پێشکەش بکات:
یەکەم: فۆڕمی تایبەت بە وەرگرتنی قوتابییان کە لە لایەن وەزارەتی پەروەردەوە دیاری کراوە.
دووەم: بەڵگە نامەیەکی فەرمی کە تیایدا تەمەنی ئەو قوتابییە دیاری کرا بێت. هەر کات لە گوندەکان و ناوچە دوورە دەستەکاندا بەڵگە نامەیەکی لەم بابەتە لە بەر دەستدا نەبوو، ئەو کاتە کێشەکە دەخرێتە ژێر دەسەڵاتی لیژنەیەکەوە کە لە بەڕێوەبەری قوتابخانە و مامۆستای پۆلی یەکەم و پزیشکی ناوچەکە (ئەگەر هەبێت) پێك دێت بۆ خەملاندنی تەمەنی ئەو قوتابییە تا ئەو کاتەی بەڵگەیەکی فەرمی پەیدا دەکات.
سێیەم: بەڵگەنامەی لەش ساغی لە نەخۆشییە درمییەکان کە لە لایەن لیژنەی تەندروستی قوتابخانەکانەوە (گبابە الصحە المدرسیە) یان لە لایەن هەر پزیشکێکی فەرمیەوە دەرچوو بێت.
چوارەم: بەڵگەنامەی کوتانی دژ بە ئاوڵە و ئیفلیجی.
پێنجەم: هەر قوتابییەك لە سەرەتای ساڵی خوێندن دوای وەرگرتنی لە قوتابخانە ماوەی (30) ڕۆژ زیاتر دەوام نەکات بە وازلێهێنراو دادەنرێت لە قوتابخانە، بەڵام ئەو ساڵەی بە کەوتن بۆ هەژمار ناکرێت و لە تۆمارەکانی قوتابخانە ئاماژەی پێدەدرێت.

بەندی 21

لە مانگی شەشی هەموو ساڵێکدا دەست بە تۆمارکردنی ناوی قوتابییە تازەکان دەکرێت.
وەزارەتی پەروەردە بۆی هەیە ئەو ماوەیە درێژ بکاتەوە یان بیگۆڕێت.

بەندی 22

یەکەم: ئەو قوتابییانەی لە قوتابخانەی تایبەت یان بە شێوەیەکی جیا لە سیستەمی قوتابخانەکانی کوردستان خوێندویانە لە لایەن لیژنەیەکی تایبەتەوە ئاستی زانستییان

هەڵدەسەنگێندرێت و ڕەچاوی تەمەنیان دەکرێت بۆ ئەوەی لە پۆلێکی شیاو لەگەڵ ئاستی زانستی خۆیاندا دابنرێن. وەرگرتنی ئەو قوتابییانە دەبێ پێش مانگی تشرینی یەکەم (ئوکتۆبەر) یەکلایی بکرێتەوە و تەنها بۆ پۆلەکانی یەکەم تاکو چوارەم دەبێت.

دووەم: ئەو قوتابییانەی لە دەرەوەی وڵات گەڕاونەتەوە لە لایەن لیژنەیەکی تایبەتی وەزارەتی پەروەردە بڕوانامەکانیان بەرابەر دەکرێ و ئاستی زانستییان هەڵدەسەنگێندرێت بۆ ئەوەی لە پۆلێکی شیاو لەگەڵ ئاستی زانستی خۆیاندا دابنرێن.

بەندی 23

بێجگە لە بڕگەی (یەکەم/ ح) ی بەندی 52 نابێ هیچ قوتابییەك بە بێ ڕەزامەندی دایبابەکەی یا بەخێوکارەکەی لە قوتابخانەیەکەوە بۆ قوتابخانەیەکی تر بگوێزرێتەوە.

بەندی 24

یەکەم: ساڵی خوێندن بۆ قوتابییان بریتیە لە 9 مانگ و لە ناوەڕاستی مانگی ئەیلولی (سێپتەمبەر) هەموو ساڵێکدا دەست پێدەکات. هەرکات قوتابخانەکان لە بەر هەر هۆیەك بێت نەیانتوانی لەم ماوەیەدا دەست پێبکەن ئەوە دەبێ لە کاتێکی دیکەدا قەرەبووی ئەو ڕۆژانە بکەنەوە کە قوتابییان لە دەستیان چووە بۆ ئەوەی بتوانن ماوەی یاسایی خۆیان پڕ بکەنەوە تاکو پرۆگرامی خوێندنی تێدا تەواو بکرێت.

دووەم: دەستەی مامۆستایان لە 9/1 ی هەموو ساڵێکدا بە مەبەستی پلان دارشتنی پرۆسەی فێرکاری و پەروەردەیی و سەرجەم چالاکی و کارەکانی دیکەی قوتابخانە دەست بە کارەکانی خۆی دەکات.

بەندی 25

یەکەم: سەرجەم قوتابخانە بنەڕەتییەکان لەم کاتانەدا پشوویان دەبێت:

ئ. پشووی وەرزی یەکەم: 25 /12 تا 2 /1 .

ب. پشووی وەرزی دووەم: 11 /3 تا 24 /3 .

پ. پشووی هاوین بۆ قوتابییان: لە دوای کۆتایی تاقیکردنەوەکانی کۆتایی ساڵەوە تا 9/14 ی هەمان ساڵ درێژەی دەبێت. ئەو قوتابییانەی بەشداری تاقیکردنەوەکانی خولی دووەم دەکەن لە ماوەی تاقیکردنەوەکاندا پشوویان نابێت.

ت. ڕۆژانی پشووە فەرمییەکان.

دووەم: پشووی هاوین بۆ مامۆستایان لە 7/1 تا 8/31 درێژەی دەبێت، لەگەڵ ڕەچاو کردنی ناوەرۆکی مادەی (24) ی ئەم سیستەمە.

سێیەم: نابێ قوتابخانەکان جگە لەو کاتانەی لە بڕگەکانی خاڵی (یەکەم) دا دیاریکراون

دابخرێن. بۆ هەر داخستنێکی دیکە دەبێ هۆکاری شیاو هەبێت و بۆ ئەم مەبەستەش دەبێ بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردە بڕیارێکی تایبەت دەربکات پاش ئەوەی لایەنە تەندروستی و کارگێڕییەکان داوای ئەوەی لێدەکەن.

بەندی 26

ئەو قوتابییانەی جگە لە ئیسلام ئاینێکی دیکەیان هەیە، بۆیان هەیە لە کاتی جەژنە ئاینیە فەرمییەکانی خۆیاندا لە قوتابخانە مۆڵەت وەربگرن.

بەندی 27

کاتی دەوام کردنی قوتابخانە بنەڕەتییەکانی ئێواران و قوتابخانەی گوندەکان بە پێی ڕێنماییەکانی بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردە دیاری دەکرێت.

بەندی 28

دەستەی مامۆستایان کار بۆ ئەوە دەکات هەموو قوتابییان بە بەردەوامی لە قوتابخانە ئامادەبن و لە کاتی دابڕانیشیاندا (بەبێ هۆکاری شیاو) دەستەی ناوبرا و ئەم ڕێوشوێنانە دەگرێتە بەر:

ئـ. ئاگادار کردنەوەی دایبابەکان ئەگەر دابڕانی قوتابی یەك هەفتەی خایاند.

ب. بانگکردنی دایبابەکان بۆ قوتابخانە ئەگەر دابڕانی قوتابی دوو هەفتەی خایاند.

پ. دەرنەچوواندنی قوتابی لەو ساڵەدا ئەگەر ماوەی دابڕانی قوتابی 25 ڕۆژ زیاتری خایاند.

بەندی 29

دەستەی مامۆستایان کار بۆ دانەبڕانی قوتابییان دەکات لە قوتابخانە و لە هۆکارەکانی ئەو دابڕانانە دەکۆڵێتەوە و یارمەتییان دەدات بۆ ئەوەی بە هاوکاری دایبابەکان کێشەکانیان چارەسەر بکات. لەم بوارەشدا دەبێ سەرجەم یاسا و بڕیارەکانی وەزارەتی پەروەردە لەمەڕ خوێندنی تەوزیمی ڕەچاو بکرێت.

دەروازەی سێ

دەستەی مامۆستایان

بەندی 30

دەستەی مامۆستایان کار بۆ ڕاپەڕاندنی پرۆسەی فێرکاری و پەروەردەیی دەکات کە لەم سیستەمەدا ئاماژەیان پێدراوە. هەروەها کار بۆ ڕاپەڕاندنی هەموو ئەو ئەرکانە دەکات کە لە لایەن ئەنجوومەنی مامۆستایانەوە پێی ڕاسپێردراوە. بۆ ڕاپەڕاندنی ئەم کارانەش لەگەڵ سەرپەرشتیارە پسپۆڕی و پەروەردەییەکاندا هاوکار دەبێت، جا چ لە کاتی سەردانی

قوتابخانەکاندا بێت یا لە کاتی کۆڕ و کۆبوونەوە و خولەکاندا بێت. بە هەمان شێوەش سود لە سەرجەم ئەو بەرنامە و ڕێنمایی و خولانەش دەبینێت کە وەزارەتی پەروەردە بۆ ڕاهێنانی مامۆستایان دایدەنێت.

بەندی 31

بەشداریکردنی کاریگەرانەی مامۆستایان لە یەکێتی مامۆستایاندا ڕۆڵێکی ئەرێنی دەبێت لە بەرجەستەکردنی کاری یەکێتییەکە و بەدیهێنانی ئامانج و خواستە فێرکاری و پەروەردەیی و زانستی و کۆمەلایەتییەکاندا.

بەندی 32

دەستەی مامۆستایان لە تەواوی قوتابخانەکاندا دەبێ هەموو ئەو پرەنسیپانەی لەم سیستەمەدا ئاماژەیان بۆ کراوە و ئەو بڕیارو ڕێنماییانەش کە لەم بوارەدا دەردەچن پیادەی بکەن، بە تایبەتی ئەوانەی پەیوەندییان بە پرۆگرامەکان و شێوازەکانی وانەوتنەوە و هەڵسەنگاندن و ڕێنماییکردن و پتەوکردنی پەیوەندییەکانی نێوان قوتابخانە و دایبابەکان و دەزگا پەیوەندارەکانی کۆمەلگاوە هەیە کە بەشێوەیەکی گشتی دەتوانن نەخشیان لە پرۆسەی پەروەردە و فێرکردن هەبێت.

بەندی 33

یەکەم: لە سەر هەر مامۆستایەك پێویستە لە سەرەتای ساڵی خوێندندا:

ئ. پلانێك بۆ وانەکانی خۆی دابڕێژێت.

ب. پلانێك بۆ شێوازەکانی هەڵسەنگاندنی کاری قوتابییان دابڕێژێت.

پ. پلانێك بۆ تەواوی چالاکییەکانی دیکە دابڕڕێژێت کە پەیوەندییان بە ژیانی قوتابییانەوە هەیە لە ناو قوتابخانەدا.

دووەم: لە سەر هەموو مامۆستایەك پێویستە کار بۆ ئەوە بکات کە ئامادەبوونی لە قوتابخانە و پۆلەکاندا بە باشی بەڕێوە بچێت و هەرگیز پۆل و قوتابخانە لەبەر کاری تایبەتی بەجێ نەهێڵێت. هەروەها دەبێ بەشداری لە سەرجەم ئەو چالاکییانەشدا بکات کە لە دەرەوەی پۆل ئەنجام دەدرێن بۆ نموونە کۆبوونەوەی ئەنجوومەنی مامۆستایان و ئەنجوومەنی مامۆستایان و دایبابەکان.

بەندی 34

لە سەر مامۆستا پێویستە ساڵانە پلانێکی تایبەت ئامادە بکات کە تیایدا ئەو پرۆژانە بخاتەروو کە لە ماوەی ئەو ساڵەدا بەنیازە پیادەی بکات. هەروەها ئەو پلان و پرۆژانە روون بکاتەوە کە بەنیازە لەو ساڵەدا بایەخێکی زیاتری پێبدات.

بەندی 35

هەموو مامۆستایەك دەبێ هاوكاری لەگەڵ بەڕێوەبەری قوتابخانە و سەرپەرشتیارانی پسپۆڕی و پەروەردەییدا بكات بە مەبەستی ڕێكخستن و هەڵسەنگاندن و پوختتركردنی كارەكانی خۆی. لەم بوارەدا دەبێ سەرجەم پلانەكان و دەرئەنجامەكانی ئەو پلانانە بخاتە ڕوو بە تایبەتی ئەوانەی لە بڕگەكانی (ئـ، ب،پ) ی خاڵی یەكەمی بەندی (33) ئەم سیستەمە ئاماژەیان بۆ كراوە.

بەندی 36

یەكەم: مامۆستا دەبێت هەفتانە 24 وانە بڵێتەوە، ئەگەر تەمەنی مامۆستا گەیشتبێتە 50 ساڵ یاخود وانەكانی پۆلی یەكەم بڵێتەوە ئەوا دوو (2) وانە كەمتر دەڵێتەوە.

دووەم: بەشە وانەكان بە پێی توانا و شارەزایی و پسپۆڕی بەسەر دەستەی مامۆستایاندا دابەش دەكرێن.

سێیەم: بەڕێوەبەری قوتابخانە دەبێت 5 بەشە وانە و یاریدەدەری بەڕێوەبەریش 10 بەشە وانە بڵێتەوە.

چوارەم: هەركات پۆلێك بێ مامۆستا بوو بۆ ماوەی هەفتەیەك بە فەرمانی بەڕێوەبەر بە هاوكاری لە نێوان هەموو مامۆستاكان و یاریدەدەری بەڕێوەبەر ، مامۆستا بۆ ئەم پۆلە دابین دەكرێت. بەڵام ئەگەر لە هەفتەیەك زیاتر بوو بەشەوانەكان دەدرێتە مامۆستایەكی پسپۆڕ بە شێوەی وانە بێژی (محاضره).

پێنجەم: ئەگەر مامۆستا لە قوتابخانەكەی خۆیدا بەشەوانەكەی (النصاب) تەواو نەكرد دەبێت لە قوتابخانەیەكی تری نزیك بەشەوانەكەی پێ تەواو بكرێت، یان بابەتێكی دیكەی نزیك پسپۆڕی خۆی بڵێتەوە.

شەشەم: بەڕێوەبەرایەتی پەروەردە فەرمان دەردەكات بۆ خەرجكردنی وانەبێژی (المحاضره) بۆ ئەو مامۆستایانەی ژمارەی بەشە وانەكانیان لە ژمارەی بەشەوانەی یاسایی تێپەڕی كردبێت.

بەندی 37

ئەركی هەموو مامۆستا و بەڕێوەبەرێكە بەشداری لەو خولانەدا بكات كە وەزارەتی پەروەردە بە تەنیا یا بە هەماهەنگی لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردە یان دەزگا فێركاری و پەروەردەییەكانی دیكە ئامادەی دەكات لە پێناو پەرەپێدان و تۆكمەتر كردنی تواناكانیان بۆ ئەوەی بە شێوەیەكی باشتر بتوانن كارەكانی خۆیان ئەنجام بدەن و گرفتەكانی قوتابخانە چارەسەر بكەن و شارەزای شێواز و پرۆگرامە زانستییە نوێكانیش بن.

دەروازەی چوار

کارگێڕی قوتابخانە

بەندی 38

بە پێی ئەم سیستەمە بەڕێوەبەری قوتابخانە بەرپرسە لە بەڕێوەچوونی سەرجەم کارەکانی ناو قوتابخانە بە شێوەیەکی باش و دروست. بە هەمان شێوەش بەرپرسە لە پیادەکردنی سەرجەم ئەو بڕیار و ڕێنماییانەی لە لایەن وەزارەتی پەروەردەوە سەبارەت بە قۆناغی بنەڕەتی و مەسەلە فەرمییەکانی دیکەوە دەردەچن. هەروەها بەرپرسە لەوەی سەرجەم مامۆستایان و قوتابییان و کارمەند و کارگوزار و هەموو کەسە پەیوەندارەکانی دیکە لەو یاسا و بڕیار و ڕێنماییانە ئاگادار بکاتەوە. لە پێناو پیادەکردنی ئەم کارانەشدا دەبێ بەڕێوەبەر ئەم کارانەی

خوارەوە ئەنجام بدات:

یەکەم: ڕێکخستن و پابەندبوونی بە دەوام

بەڕێوەبەر نموونەی کەسێکی دڵسۆزە بۆ کارەکەی، بۆیە دەبێ لە کاتی دەوامی فەرمییدا هەمیشە لە قوتابخانە ئامادە بێت. هەروەها دەبێ چاودێری دەوامی مامۆستایان و قوتابییان و کارمەندان و کارگوزارەکانی دیکەی ناو قوتابخانەش بکات و لە هۆکارەکانی ئامادە نەبوونیان بکۆڵێتەوە و بەڕێوەبەرایەتی پەروەردە لە ئامادە نەبوونیان ئاگادار بکاتەوە.

دووەم: سەرپەرشتیکردنی مامۆستایان و پرۆسەی فێرکاری

لەم بوارەدا بەڕێوەبەر دەبێ:

ئ. وانەکان و پۆلەکان بە پێی توانا و لێهاتوویی و پسپۆڕی بەسەر مامۆستایاندا دابەش بکات بەمەرجێك ڕەچاوی بەرژەوەندی قوتابخانە و قوتابییان بکات. ئەم کارە دەبێ لە هەفتەی یەکەمی مانگی ئەیلول (سێبتەمبەر) ئەنجام بدرێت.

ب. خشتەی وانەکان و خشتەی دابەشکردنی بەشە وانەکان بەسەر مامۆستایان دابەش بکات و وێنەیەکی بۆ بەڕێوەبەرایەتی پەروەردە بنێردرێت. بە هەمان شێوە بەڕێوەبەر دەبێ هەموو جۆرە بەرنامە و خشتەیەکی دیکە ئامادە بکات کە قوتابخانە پێویستی پێیەتی یا بڕیار و ڕێنماییەکانی وەزارەتی پەروەردە بە پێویستی دەزانن کە هەبێت.

پ. بەدواداچوون بۆ پیادەکردنی پرۆگرامەکان و کارکردن بە بڕیار و ڕێنماییەکان بکات.

ت. هاوکاری مامۆستایان بکات بە مەبەستی گەشەسەندنی پرۆسەی فێرکاری و پەروەردەیی.

ج. سەرپەرشتی هەڵواسینی خشتەی وانەکان و خشتەی ناوی قوتابییان لە پۆلەکاندا بکات.

چ. سەردانی مامۆستایان لە پۆلەکاندا بکات و لە پلانەکانی خوێندن ئاگادار بێت و تێبینییەکان لە تۆمارێکی تایبەت تۆمار بکات.

ح. هاوکاریکردن و کارئاسانی بۆ سەرپەرشتیاران لە ئامادەکردنی داتا و زانیاری لەسەر قوتابییان و دەستەی مامۆستایان و هەڵسەنگاندنی هەوڵەکانیان بۆ ئەوەی مامۆستایان و قوتابییان سود لە ڕینماییەکانی سەرپەرشتیاری وەربگرن.

سێیەم: سەرپەرشتیکردنی تاقیکردنەوەکان

لەم بوارەدا بەڕێوەبەر دەبێ:

ئ. بەدواداچوون بۆ شێوازەکانی هەڵسەنگاندنی قوتابییان بکات کە لە لایەن مامۆستایانەوە ئامادە کراوە و هەوڵ بۆ باشترکردنی ئەو شێوازانە بدات.

ب. بە پێی ڕینماییەکان سەرپەرشتی تاقیکردنەوەکان بکات.

پ. پێشوەخت سەرجەم مامۆستایان و قوتابییان لە کاتی تاقیکردنەوەکانی کۆتایی ساڵ (بە

هەردوو خولەوە) و تاقیکردنەوە نیشتمانییەکان ئاگادار بکاتەوە.

ت. ئەنجامی تاقیکردنەوەکان بە درێژایی ساڵ لە کاتی خۆیدا ڕابگەیەنێت و قوتابییان و دایبابەکانیش لەو ئەنجامانە ئاگادار بکاتەوە.

چوارەم: چاودێری قوتابخانە

بەڕێوەبەر دەبێ چاودێری پاکو خاوێنی قوتابخانە بکات و ئاگاداری هەموو بەشەکان و پۆلەکان و ئەو کەلوپەلانە بێت کە لە قوتابخانەدا هەیە. بە هەمان شێوە دەبێ لایەنە پەیوەندارەکان لە شوێنە خراپەکان ئاگادار بکاتەوە و هەوڵ بۆ نۆژەنکردنەوەیان بدات. هەروەها دەبێ زانیاری تەواوی لەسەر هەموو لایەنەکانی قوتابخانەکە هەبێت و ساڵانە ڕاپۆرتێك لەو بارەیەوە ئامادە بکات و بەرزی بکاتەوە.

پێنجەم: ڕاپۆرتەکان

مەرجە بەڕێوەبەر لە سەرەتای ساڵی خوێندندا ڕاپۆرتێك لە سەر پلانەکانی قوتابخانە و سەرجەم چالاکییەکان ئامادە بکات. بە هەمان شێوە لە کۆتایی ساڵدا دەبێ ئەم ڕاپۆرتانەی خوارەوە ڕەوانەی بەڕێوەبەرایەتی پەروەردە بکات.

ئ. ڕاپۆرتێکی تایبەت بە هەر مامۆستایەك کە تیایدا زانیاری تەواو لە سەر کار و چالاکی ئەو مامۆستایە نووسرابێت. بە هەمان شێوە دەبێ پەیوەندی ئەو مامۆستایە بە قوتابییان و دەوروبەرەوە و رادەی بەشداری لە گەشەسەندنی پرۆسەی فێرکاری و پەروەردەیی بە روونی تێدا نووسرابێت.

ب. ڕاپۆرتێك لە سەر بینای قوتابخانە، سەرجەم ئەو خاڵانەی تێدا بێت کە لە خاڵی چوارەمی ئەم بەندەدا ئاماژەیان بۆ کراوە.

پ. ڕاپۆرتێکی گشتگیر لە بارەی قوتابخانەوە کە تیایدا ئاماژە بۆ سەرجەم چالاکییەکان، گەشەسەندنەکان، هەڵسەنگاندن و ئەنجامی تاقیکردنەوەکان کرابێت. هەروەها لەم ڕاپۆتەدا دەبێ باسی سەرجەم پێداویستییەکانی ساڵی داهاتوو کرابێت.

ت. ڕاپۆرتێکی تایبەت بە هەڵسەنگاندنی قوتابییان.

شەشەم: نوسراوە ئاڵوگۆڕکراوەکان:

بەڕێوەبەر دەبێ سەرپەرشتی بەدۆکیۆمێنتکردنی سەرجەم نووسراوە فەرمییە هاتوو و دەرچووەکان و بەڵگەنامە و دۆکیومێنتەکانی دیکە بکات و لە دۆسیەی تایبەتدا بیانپارێزێت. هەروەها دەبێ ناوەرۆکی ئەم نووسراوانە بە مامۆستاکان رابگەیەنێت و کار بۆ راپەڕاندنیان بکات.

حەوتەم: تۆمارەکانی قوتابخانە

ئـ.بەڕێوەبەر دەبێ سەرپەرشتی هەموو دۆسیە و تۆمارەکانی قوتابخانە بکات و چاودێری ئەوە بکات کە بە شێوەیەکی دروست پڕبکرێنەوە، چونکە بەرامبەر بە ناوەڕۆکەکانیان بەرپرسیارە. ئەم تۆمارانە بریتین لە مانەی خوارەوە:

1. **تۆماری بەدواداچوونی ئاستی زانستی قوتابییان**
2. **تۆماری سەردانی سەرپەرشتیارە پەروەردەیی و پسپۆڕییەکان**
3. **تۆماری تایبەت بە بینای قوتابخانە**
4. **تۆماری گشتی ناو نووسکردنی قوتابییان (سجل القيد العام)**
5. **تۆماری تایبەت بە پەڕتووکە پڕۆگرامییەکان**
6. **تۆماری نمرەی تاقیکردنەوەکان**
7. **تۆماری تایبەت بە زانیاری مامۆستایان**
8. **تۆماری دەوامی ڕۆژانەی قوتابییان**
9. **تۆماری کۆبوونەوەی ئەنجوومەنی مامۆستایان و دایبابەکان**
10. **تۆماری بڕیارەکانی ئەنجوومەنی مامۆستایان**
11. **تۆماری نمرەی قوتابخانەیی**
12. **تۆماری بڕیارەکانی لێژنەی ڕێنمایی وئاراستەکردن و ڕێککاری(التوجيه والانچباگ)**
13. **تۆماری فرۆشگەی قوتابخانە**
14. **تۆماری پەڕتووکەکانی پەڕتووکخانە**
15. **تۆماری دەرچوو و هاتوو**
16. **تۆماری کەلوپەلی قوتابخانە (ژمێریاری 13)**
17. **تۆماری تاقیگەکانی قوتابخانە**
18. **تۆماری کەلوپەلی وەرزشی**
19. **تۆماری کەلوپەلی هونەری**
20. **تۆماری ئامارە فێرکاری و پەروەردەییەکانی قوتابخانە**
21. **تۆماری سەردانی بەڕێوەبەر بۆ مامۆستایان لە پۆلەکان**
22. **تۆماری تایبەت بە کارمەندان**
23. **تۆماری سەردانی بەرپرسان**
24. **تۆماری دەرچوو و هاتووی بروانامەکان**
25. **تۆماری بڕیارەکانی لێژنەی دژی توندوتیژی وسەرکوتکردنی قوتابییان**

ب. بەڕێوەبەر دەبێ سەرپەرشتی سەرجەم تۆمارەکانی تریش بکات کە وەزارەتی پەروەردە ئەرکی

ئامادەکردن یان سەرپەرشتیکردنی دەخاتە ئەستۆی.

پ. بەڕێوەبەر بە تەنها سەرپەرشتی تۆمارەکانی (1-4) دەکات، بەلاّم بۆی هەیە یەکێك لە یاریدەدەرەکانی بکاتە سەرپەرشتیاری تۆمارەکانی (5-13). هەروەها بەڕێوەبەر بۆی هەیە بە پێی ئەو ڕینماییانەی سەرەتای ساڵ دەردەچن تۆمارەکانی دیکە بە سەر یاریدەدەرەکانی دیکە و فەرمانبەرەکانی قوتابخانەدا دابەش بکات.

ت. هەموو ئەو تۆمارانەی سەرەوە بە پێی ڕینماییەکانی وەزارەتی پەروەردە ڕێك دەخرێن.

ج. بە پێی ڕێنماییەکانی وەزارەتی پەروەردە بەڕێوەبەری پێشوو ئەو تۆمارانە دەداتە دەست بەڕێوەبەری نوێ.

چ. بەڕێوەبەری قوتابخانە بەرپرسە لە هەڵگرتن و پاراستنی (مۆر) ی قوتابخانە.

بەندی 39

یەکەم: هەرکات ژمارەی قوتابییانی قوتابخانەیەك گەیشتە (150) قوتابی ئەوە دەکرێ یاریدەدەرێك بۆ بەڕێوەبەر دابمەزرێنرێت. وە دەکرێت یاریدەدەریکی تریشی بۆ زیاد بکرێت ئەگەر ژمارەی قوتابییان گەیشتە (350) قوتابی، وە ئەگەر ژمارەکە زیادی کرد بۆ (650) قوتابی یاریدەدەری سێیەمی بۆ دادەمەزرێت،ئەگەر قوتابخانەیەك لە سەر خۆی دوو دەوام بێت و ژمارەی قوتابییانیشی زیاتر لە (1000) قوتابی بێت ئەوا یاریدەدەری چوارەمی بۆ دادەنریت، لە چوار یاریدەدەر زیاتر بۆ هیچ قوتابخانەیەك داناندرێت مەگەر لەسەر خۆی سێ دەوام بێت و ژمارەی قوتابییانیشی لە (1500) قوتابی زیاتر بوو ئەوکات یاریدەدەری پێنجەمی بۆ دادەنرێت.

دووەم: یاریدەدەری بەڕێوەبەر لە کاروبارەکانی قوتابخانەدا دەبێ هاوکاری بەڕێوەبەر بێت و بە شێوەیەکی گشتیش بەرپرسە لە بەرامبەر ئەو کارانەی بەڕێوەبەر پێی ڕادەسپێرێت.

سێیەم: بەڕێوەبەر بۆی هەیە لە کاتی پشووی هاوین و ئەو کاتانەی مۆڵەت وەردەگرێت یاریدەدەرەکەی خۆی (ئەگەر یاریدەدەری هەبوو) یا یەکێك لە مامۆستاکان لە جێگەی خۆی دابنێت، بە مەرجێك بەڕێوبەرایەتی پەروەردە لەم کارە ئاگادار بکاتەوە. بەلاّم ئەگەر هیچ مامۆستایەکی نەبوو ئەوە بەر لە جێهێشتنی قوتابخانەکە دەبێ ڕەزامەندی بەڕێوەبەرایەتی پەروەردە وەربگرێت.

چوارەم: لە کاتی دامەزراندنی یاریدەدەری بەڕێوەبەردا دەبێ ڕەچاوی ئەو مەرجانە بکرێت کە لە بەندی (15)ی ئەم سیستەمەدا ئاماژەیان بۆ کراوە، بەدەر لە یەك مەرج نەبێت ئەویش ماوەی کارکردنە لە قوتابخانە بنەڕەتییەکاندا کە بۆ یاریدەدەری بەڕێوەبەر دەبێ 3 ساڵ کەمتر نەبێت.

بەندی 40

یەکەم: ئەنجوومەنی مامۆستایان مانگی دوو جار دوای کۆتایی هاتنی دەوامی قوتابییان کۆدەبێتەوە بۆ تاوتوێکردنی پرسە فێرکاری و پەروەردەیی و کارگێڕی و کۆمەلأیەتییەکان کە ئەم سیستەمە بۆ کارگێری قوتابخانەکانی دەستنیشانکردووە. لەم کۆبوونەوانەدا دەبیٚ بەرنامەی کار دابڕێژرێت و باس لە پیادەکردنی بکرێت.

دووەم: ئەنجوومەنی مامۆستایان بە مەبەستی ڕاپەڕاندنی کارەکان بۆی هەیە چەند لیژنەیەکی تایبەت لە ئەندامانی خۆی پێك بهێنێت. باشتر وایە لەم کۆبوونەوانەدا بەشداری بە سەرپەرشتیارەکانیش بکەن. دەبیٚ سەرجەم بڕیارەکانی ئەم ئەنجوومەنە بەدوکیۆمێنت بکرێن.

سێیەم: کاری ئەنجوومەنی مامۆستایان بریتی دەبێت لەو بەرنامانەی ئەندامانی دەستەی مامۆستایان بە کۆ یا بە تاك چ لە ناو قوتابخانەکان و چ لە دەرەوەی قوتابخانەکانیش پیادەی دەکەن. بەشێك لەم کارانە بریتی دەبێت لە ئەستۆگرتنی کارە کارگێڕییەکان و هەماهەنگیکردن لەگەلٚ قوتابخانە بنەڕەتییەکانی نزیك خۆیان بە مەبەستی ڕێکخستنی کۆڕ و سیمینار و ئامادەکردنی پڕۆژەی فێرکاری و پەروەردەیی و کۆمەلأیەتی و هەروەها جۆرەها یاری و چالاکی وەرزشی و هونەری.

چوارەم: وێنەیەك لە کۆبوونەوەی ئەنجوومەنی مامۆستایان دەنێردریت بۆ بەڕێوەبەرایەتی پەروەردە و بەڕێوەبەرایەتی سەرپەرشتیکردنی پەروەردەیی و پسپۆڕی.

دەروازەی پێنج
چالاکی فێرکاری و پەروەردەیی

بەندی 41

ئەرکی دەستەی مامۆستایانە دەست بە لیکۆلینەوە بکات لە سەر پڕۆگرامی قوتابخانە بنەڕەتییەکان و شیکردنەوەی تەواویان بۆ بکات و کار بۆ پیادەکردنیان بکات. لەم پێناوەشدا دەبیٚ ڕەچاوی ئەم خالأنەی خوارەوە بکرێت:-

یەکەم: گرنگیدان بە بنەما و چەمکە سەرەکییەکانی ناو پڕۆگرامەکان و کارکردن بۆ بەرجەستەکردنیان لە لای قوتابییان بە مەبەستی ئەوەی لە ژیانی ڕۆژانەیاندا ڕەنگ بدەنەوە.

دووەم: گرنگیدان بە ئەزموون و شارەزایی و سەرچاوەی فێرکاری و پەروەردەیی هاوچەرخ کە لەگەلٚ تەمەن و ژیانی مندالأندا دەگونجێن و کارکردنی بەردەوام بۆ ڕوونکردنەوە و

ئاسانکردنەوەی ئەو سەرچاوانە بۆ منداڵان لە پێناوی ئەوەی بتوانن لە ژیانی ڕۆژانەی خۆیاندا سودی لێ ببینن.

سێیەم: گرنگیدان بە ڕەوشتی بەرز و مۆراڵی مرۆڤدۆستانە لە پرۆگرامەکانی خوێندن و کارکردن بۆ بەرجەستەکردنی ئەو رەوشت و مۆڕاڵانە لە ئاکاری رۆژانەی منداڵاندا.

چوارەم: زمانی کوردی و زمانی نەتەوەکانی تری پێکهاتەی کوردستان زمانی ئاخاوتن و بیرکردنەوە و دەربڕینە لە قوتابخانەکان. بۆیە دەبێ لە پرۆگرامەکان و ئاخاوتنەکان و وانەکاندا زمانێکی زۆر پاراو بەکار بێت. ئەم مەرجانە ئەو وانانە ناگرێتەوە کە بە زمانی بیانی دەوترێنەوە.

پێنجەم: بە مەبەستی ئەوەی قوتابییان بتوانن بە شێوەیەکی زانستی و رەخنەگرانە بیر بکەنەوە و گرفتەکان بە شێوەیەکی فرە رەهەندی ببینن و توانای ئەوەیان هەبێت تیشك بخەنە سەر هەموو لایەنەکانی گرفتەکە، دەبێ دەستەی مامۆستایان هەندێ شێوازی فێرکاری و پەروەردەیی هاوچەرخ بەکار بهێنن کە ئەمڕۆ لە جیهانی پێشکەوتوودا بایەخیان پێدەدرێ.

شەشەم: رەچاوکردنی تایبەتمەندییەکانی منداڵان و ئاستی بیرکردنەوە و کاردانەوە و لەشساغی و خۆگونجاندنیان لەگەڵ دەوروبەرەکەیاندا. پەروەردەی دینامیکی ویاریکردن و شانۆ و نواندن بەشێکی گرنگی پرۆسەی فێرکاری و پەروەردەیین و یارمەتی گەشەسەندنی کۆگنەتیڤانەی (هەموو ئەو لایەنانەی پەیوەندییان بە بیرکردنەوەوە هەیە) منداڵان دەدەن، بۆیە دەبێ ئەو بۆچوونانە لە پرۆگرامەکان و وانە وتنەوەکاندا رەنگ بدەنەوە.

حەوتەم: کارکردن یەکێکە لە بنەما سەرەکییەکانی ژیان و بەها بە نرخەکانی مرۆڤایەتییە، بۆیە دەبێ قوتابییان بەو گیانە گۆش بکرێن و یارمەتییان بدرێت فێری کاری دەستیش بن.

هەشتەم: گرنگی دان بە ژینگەی کوردستان و ناساندنی ژینگەی دەوروبەر بە قوتابی و گفتوگۆکردن لەسەر شێوازەکانی پاراستنی ژینگە و تیشك خستنە سەر پێوەرە نێو دەوڵەتییەکانی پاراستنی ژینگە و تێڕوانین لە گۆشەنیگایەکی مۆڕاڵ ئامێزەوە دەبێتە ئەرکێکی گرنگی دەستەی مامۆستایان.

بەندی 42

قوتابییان بە پێی ئاستەکانی خۆیان لە پۆلی جیاواز دادەنرێن و لەم بوارەشدا رەچاوی ژمارەی قوتابییانی هەر پۆلێك دەکرێت کە لە بەندی (11)ی ئەم سیستەمەدا ئاماژەی بۆ کراوە.

بەندی 43

دەستەی مامۆستایان کار بۆ تایبەتیکردنی وانە وتنەوەکان دەکات بۆ ئەوەی لەگەڵ هەموو ئاستەکاندا بگونجێت و هەموو قوتابییان بتوانن پێشکەوتن بە خۆیانەوە ببینن. لەگەڵ

ئەمەشدا دەستەی مامۆستایان دەبێ لە ڕێگەی پڕۆگرامی جیاوازەوە کار بۆ بەهێزکردنی ئاستی قوتابییان بکەن. پێویستە هۆکارەکانی سەرنەکەوتنی قوتابییان شی بکرێنەوە و چارەسەری پێویستیان بۆ دابنرێت. بەڕێوەبەرایەتی پەروەردە کار بۆ دابینکردنی پێداویستییەکانی ئەم بەندە دەکات.

بەندی 44

یەکەم: دەستەی مامۆستایان کار بۆ پێداچوونەوە و تازەکردنەوەی شێوازەکانی وانە وتنەوە دەکات بۆ ئەوەی لە لایەك قوتابییان لە شێوازی کلاسیکییانەی لەبەرکردن دوور بگرێت و لە لایەکی دیکەشەوە ئەو شێوازانەی بەکاری دێنێت لەگەڵ ئاستی قوتابییان و هەلو مەرجە فێرکاری و پەروەردەییە نوێکان و وانەوتنەوەی جیهانی پێشکەوتوودا بگونجێنێت.

دووەم: دەبێ مامۆستایان لە کاتی وانە وتنەوەدا زیاتر لە شێوازێك هەڵبژێرن بۆ ئەوەی پانتایی نێوان تێگەیشتنی قوتابییە جیاوازەکان لە یەك نزیکتر بکەنەوە و بە باشترین شێوەش زانستەکانیان بۆ بەرجەستە بکەن.

سێیەم: دەبێ مامۆستایان یارمەتی قوتابییان بدەن بۆ ئەوەی توانای ڕەخنەگرتنی ئەرێنی و بەرهەمهێنانەوەی زانستیان هەبێت.

چوارەم: دەستەی مامۆستایان کار بۆ ڕەخساندن و پەیداکردنی کەرەستەکانی فێرکاری لە هەموو لایەکەوە دەکات. هەروەها کار بۆ ئەوە دەکات ئەگەر بلوێ بەشێکی ئەو کەرەستە و ئامرازە بە هاوکاری قوتابییان دروست بکات.

پێنجەم: دەستەی مامۆستایان بە پەڕتووکە پڕۆگرامییەکاندا دەچێتەوە و بە دوای ئەو شێوازە دروستانەدا دەگەڕێت کە بۆ وتنەوەیان پێویستن. هەروەها بە دوای ئەو پەڕتووك و سەرچاوانەدا دەگەڕێت کە وەزارەتی پەروەردە وەکو پەڕتووکی هاوکار دەستنیشانی کردوون و سەرجەم ئەو پەڕتووکانەی دیکەش کە بۆ بزواندن و گەشەسەندنی خوێندنەوە لە لای قوتابییان پێویستن.

بەندی 45

دەستەی مامۆستایان لە هەمان قوتابخانە و لەگەڵ قوتابخانە جیاوازەکان بە پێی خشتەیەکی تایبەت کۆبوونەوە لە نێوان خۆیاندا دەکەن بە مەبەستی پێداچوونەوە و ئەزموون گۆڕینەوە لە نێوان خۆیاندا سەبارەت بە هەموو لایەنە گرنگەکانی پڕۆسەی فێرکاری و پەروەردەیی. هەروەها دەتوانن پێشنیاری جۆراوجۆر بۆ نموونە پڕۆگرامی نوێ و پەڕتووکی هاوکاری نوێ و شێوازی نوێ بۆ یەکتر و بۆ لایەنە پەیوەندارەکان پێشنیار بکەن.

بەندی46

یەکەم: قوتابخانە بەرپرسی سەرەکییە لە پڕۆسەی فێرکاری.

دووەم: دەستەی مامۆستایان گرنگی بە ئەرکەکانی ماڵەوە دەدات وەکو تەواوکەری ئەرکەکانی قوتابخانە تەماشای دەکات. ئەرکەکانی ماڵەوە تەنیا بریتی نابێت لە کاری نووسینەوە بەڵکو بریتی دەبێت لە سەرنجدانی دیاردەکان، نووسینەوەی سەرنج و دەرئەنجامەکان، تاوتوێکردنی بابەتەکان لەگەڵ هاوڕێ و دایبابەکان، خوێندنەوەی چیرۆك و بابەتەکانی دیکە... هتد. لەم بوارەدا دەبێ توانای هەر منداڵێك لە ئەنجامدانی ئەو کارەی پێی دەسپێردرێت، لەبەرچاو بگیرێت.

بەندی 47

یەکەم: دەکرێ هەر قوتابخانەیەکی بنەڕەتی یان هەر 2-3 قوتابخانەیەکی نزیك لە یەکەوە پەڕتووکخانەیەکی تایبەتی هەبێت.

دووەم: وەزارەتی پەروەردە و بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردە بەرپرسن لە دابینکردنی پەڕتووك بۆ ئەو پەڕتووکخانانە.

سێیەم: دەستەی مامۆستایان کار دەکات بۆ ئەوەی قوتابییان حەزی خوێندنەوەیان لە لا بەرجەستە ببێت و یارمەتییان دەدات بۆ ئەوەی بە بەردەوامی سەردانی پەڕتووکخانەکان بکەن.

دەروازەی شەش

ئاراستەکردن

بەندی 48

قوتابییان بە ڕەوشتی بەرز و مرۆڤدۆستانە پەروەردە دەکرێن و هان دەدرێن ڕێز لە هاوڕێکانی خۆیان و گەورەکانیش بگرن. لە بەرامبەردا گەورەکان دەبێ ڕێز لە قوتابییان بگرن و بە تەنگ داواکاری و گرفتەکانیانەوە بچن و ئەوەیان بۆ بسەلمێنن کە ئەوان بە تەنگ هەموو قوتابییانەوە دێن.

بەندی 49

دەستەی مامۆستایان کاریگەری ڕاستەوخۆی بەسەر کەسایەتی قوتابییانەوە هەیە، بۆیە پێویستە ئەو دەستەیە لە بواری زانستەکان و یارمەتیدان و بەربەستکردنی هەراسانکردنی منداڵان و دڵفراوانی پشتیوانیکردن و هاندان و دادپەروەری لە چارەسەرکردنی گرفتەکاندا و ڕێزگرتنی کاتەکان و دڵسۆزی و مامەڵەی مرۆڤدۆستانە و بێلایەنی دەستەیەکی پێشەنگ بێت. بە هەمان شێوە پێویستە ئەو دەستەیە لە بواری بەرجەستەکردنی گیانی دۆستایەتی و کاری هەرەوەزو داواکردنی ماف و بەجێگەیاندنی ئەرك و هەڵگرتنی بەرپرسیارێتی و بەشداریکردن

لە چارەسەرکردنی گرفتەکاندا بالاّ دەست بێت. دەستەی مامۆستایان دەبێ قوتابییان بەو پڕەنسیپانەی سەرەوە پەروەردە بکەن.

بەندی 50

دەستەی مامۆستایان کار بۆ بەرجەستەکردنی خۆشەویستی خاك و نیشتمان و بەهێز کردنی هەستی نیشتمانپەروەری لە لای قوتابییان دەکات. لە هەمان کاتدا قوتابییان هان دەدات بۆ ئەوەی لە دیدێکی مرۆڤدۆستانە و دادپەروەرانەی مۆدێرنەوە مامەڵە لەگەڵ گرفتەکان و میللەتەکانی دیکەدا بکەن.

بەندی 51

یەکەم: دەستەی مامۆستایان کار دەکات بۆ بەرز ڕاگرتن و هاندان و باسکردنی ئەو قوتابییانەی لە هەندێ بواری باشدا بەهرەمەندن بە تایبەتی ئەوانەی لە بەندەکانی (49، 50) ی ئەم سیستەمەدا ئاماژەیان بۆ کراوە. لەم بوارەدا دەکرێ نامەی دەستخۆشیان ئاراستە بکرێت، لەناو مامۆستا و قوتابییان باس بکرێن، خەڵات بکرێن یا هەر شێوازێکی دیکە کە ببێتە مایەی هاندانی ئەوانی دیکەش.

دووەم: ئەم بەندە ئەو قوتابییانەش دەگرێتەوە کە لە بواری خوێندندا سەرکەوتوو نین، بەلاّم لە یەکێك لەو بوارانەی لە خاڵی (1) ی ئەم بەندەدا ئاماژەیان بۆ کراوە سەرکەوتوون.

بەندی 52

یەکەم: لە کاتی چارەسەرکردنی گرفتی قوتابییاندا دەستەی مامۆستایان بۆ کۆتایی هێنان بەم گرفتانە ئەم شێوازانەی خوارەوە بەکار دێنێت:

ئ. راوێژکردن و تاوتوێکردنی گرفتەکان لەگەڵ خودی قوتابییاندا بە تاك و بە کۆمەڵ.

ب. بانگکردنی دایبابەکان بۆ قوتابخانە بۆ ڕاوێژکردن.

پ. ئاگادارکردنەوەی لە کارە نەرێنییەکان.

ت. ئاگادارکردنەوەی کەس و کاری قوتابی لە دوا بڕیاری قوتابخانە لە کاتی چارەسەر نەکردنی گرفتەکان.

ج. دوورخستنەوەی قوتابی لە قوتابخانە بۆ ماوەیەك کە لە سێ ڕۆژ زیاتر نەبێت.

ح. گواستنەوەی قوتابی بۆ قوتابخانەیەکی دیکە لەگەڵ ڕاپۆرتێکی نهێنی دەربارەی هۆی گواستنەوەی.

خ. لە سەرجەم قۆناغەکاندا قوتابخانە سود لە پسپۆڕی تایبەت(توێژەری کۆمەڵایەتی یان رابەری پەروەردەیی) دەبینێت و ڕەچاوی بەرژەوەندی قوتابییانیش دەکات.

دووەم: هەموو شێوەکانی هەراسانکردن بە جەستەیی و دەروونیشەوە قەدەغەیە. لەم بوارەدا

هەموو كێشەكانی پەیوەندار بە هەراسانكردنی (قوتابی-قوتابی)، هەروەها (قوتابی-ماموستا) بە پێی ڕێنماییەكانی وەزارەتی پەروەردە چارەسەر دەكرێن. بەڕێوەبەری قوتابخانە بەرپرسە بەرامبەر بە چارەسەركردنی ئەو گرفتانە.

سێیەم: بەڕێوەبەر و ڕابەری پۆل بۆیان هەیە بڕگەی(ا) لەخاڵی یەكەم پیادە بكەن.

چوارەم: بەڕێوەبەر بۆی هەیە بڕگەكانی (ب، پ، ت) لە خاڵی یەكەم پیادە بكات. ڕابەری پۆلیش بۆی هەیە دوای ڕەزامەندی بەڕێوەبەر بڕگەی (ب) ی خاڵی یەكەم پیادە بكات.

پێنجەم: پیادەكردنی بڕگەی (ج) ی خاڵی یەكەم پێویستی بە بڕیاری ئەنجوومەنی ماموستایان هەیە و تەنها لەم كاتانەشدا پیادە دەكرێت كە بەڕێوەبەرایەتی قوتابخانە بە پێویست و شیاوی بزانێت. لەم كاتەشدا دەبێ بە نووسراو دایبابی قوتابی ئاگادار بكرێتەوە.

شەشەم: بڕگەكانی (ب، پ، ت، ج) ی خاڵی یەكەم، هەروەها ئەو شتانەی لەو كۆبوونەوانەدا باس دەكرێن تایبەتن بەو لایەنانەی گرفتەكانیان هەیە و بە هیچ شێوەیەك نابێت لە لای هیچ كەسێكی دیكە پەیوەندار نەبن بەو گرفتانەوە باس بكرێن.

بەندی 53

یەكەم: هەر قوتابییەك یەكێك لەم كارانەی خوارەوە ئەنجام بدات لە لایەن ئەنجوومەنی ماموستایانەوە بڕیاری دەركردنی دەدرێت و تا كۆتایی هەمان ساڵی خوێندن بۆی نییە بگەڕێتەوە بۆ قوتابخانە :-

ئـ/ هەڵگرتنی چەك و چەقۆ و هەموو كەرەستە هاوشێوەكان لە ناو قوتابخانەدا بە مۆڵەت و بێ مۆڵەت.

ب/ هەموو شێوە دەست درێژ كردنێك بۆ سەرئەندامانی دەستەی ماموستایان یا دەستەی كارگێڕی یا فەرمانبەر و كارگوزارەكانی دیكەی قوتابخانە بە درێژایی ساڵ گەر لە ناوەوە یا دەرەوەی قوتابخانە ئەنجام بدرێت.

پ/ تێكدانی باری ئاسایشی قوتابخانە بە شێوەی تاك یان بە كۆمەڵ.

ت/ بڵاوكردنەوەی بەد ڕەوشتی و گەندەڵی لە بواری ڕەوشتییەوە.

دووەم: بۆئەوەی ئەو بڕیارەی لە بڕگەی (1)ی ئەم بەندەدا ئاماژەی بۆ كراوە بە شێوەیەكی فەرمی ببێ بە بڕیار و پیادە بكرێ دەبێ ڕەزامەندی بەڕێوەبەری پەروەردەی لەسەر بێت. ئەگەر بەڕێوەبەری پەروەردە لە بەر هەر هۆكارێك ئەو بڕیارە پەسند نەكات ئەوا بە مەبەستی تاوتوێكردنی زیاتر دووبارە بۆ ئەنجوومەنی ماموستایان دەنێردرێتەوە.

سێیەم: ئەگەر ئەنجوومەنی ماموستایان سوور بیت لە سەر بڕیارەكەی خۆی ئەوا بڕیارەكە بۆ بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردە بەرزدەكرێتەوە بۆ ئەوەی بڕیاری كۆتایی لەم بارەیەوە بدرێت.

چوارەم: قوتابی دەرکراو بۆی هەیە ساڵی داهاتوو لە هەمان پۆلدا دەست بە خوێندن بکاتەوە بە مەرجێك قوتابی و دایباب یان بەخێوکارەکەی پەیمانی دووبارە نەبوونەوەی ئەو کارانە بە قوتابخانە بدەن. ئەنجوومەنی مامۆستایان بۆی هەیە گواستنەوەی ئەو قوتابییە بۆ قوتابخانەیەکی دیکە (ئەگەر هەبێت) پێشنیار بکات.

دەروازەی حەوت

چالاکی کۆمەلآیەتی

بەندی 54

یەکەم: دەستەی مامۆستایان بەرپرسە لە سازدانی چالاکی هەمەجۆر لە ناوەوە و دەرەوەی پۆلەکان و قوتابخانەکان بە مەبەستی ئەوەی قوتابییان بتوانن بە شێوازێکی دیموکراسییانە فێری چەمکی هاولاتیبوون و نۆرمەکانی کۆمەلگە ببن و بە بەردەوامی کاری لەگەلدا بکەن.

دووەم: چالاکییەکانی دەرەوەی پۆل بەشێکی گرنگی چالاکییە فێرکاری و پەروەردەییەکانە و بریتیە لە جۆرەها چالاکی کۆمەلآیەتی و وەرزشی و هونەری و فێرکاری و پەروەردەیی و سەردانی کۆمپانیا و دامەزراوە گشتی و تایبەتییەکان و سەردانی میدیاکان و سازدانی سەیران و گەشتی زانستی و پرۆژە حکومی و تایبەتییەکان و دامەزراوە گرنگەکانی وەکو زانکۆ و پەرلەمان و وەزارەتەکان،... هتد. سەرجەم ئەمانە بە مەبەستی فراوانکردنی ئاستی زانستی و بینینی دیاردە سروشتییەکان و پرۆسەکانی کارکردن و بەرهەمهێنان و سازدانی رای گشتی لە شوێنەکانی خۆیان و بەستنەوەی قوتابخانە بە لقەکانی دیکەی کۆمەلگەوە ساز دەکرێن. لەم بوارانەدا دەکرێ بە پێی پێویست هەندێك لە دایبابەکانیش ئامادە بن.

بەندی 55

دەستەی مامۆستایان ئەم لیژنە نەگۆڕانە لە سەرەتای هەموو ساڵێکدا پێکدەهێنێت :

یەکەم: لیژنەکانی پەیوەست بە چالاکییە پەروەردەیی و کۆمەڵایەتییەکان کە بریتین لە :

- لیژنەی دژی سەرکوتکردن و توندوتیژی قوتابییان/ بەڕێوەبەر سەرۆکی لیژنە دەبێت.
- لیژنەی ڕێککاری.
- لیژنەی ڕێنمایی فێرکاری و پەروەردەیی/ بەڕێوەبەر سەرۆکی لیژنە دەبێت.
- لیژنەی کاروباری ئەدەبی و هەرەوەزی و گەشت و وەرزشی.
- لیژنەی ڕاگەیاندن.
- لیژنەی فرۆشگا و خەرجییەکان.
- لیژنەی تاقیکردنەوەکان/ بەڕێوەبەر سەرۆکی لیژنە دەبێت.
- لیژنەی وردبینی.
- لیژنەی ئەنجوومەنی مامۆستایان و دایبابەکان.
- لیژنەی پاك و خاوێنی.
- لیژنەی پەرە پێدانی قوتابخانە.
- لیژنەی چالاکی کۆمەڵایەتی و هونەری.

دووەم : لیژنەی زانستی و روناکبیری.

چەند لیژنەیەکی زانستی و روناکبیری بە پێی بوارەکانی خوێندن دادەمەزرێن، بۆ نموونە (زمان، زانستە سروشتییەکان، زانستە کۆمەڵایەتییەکان).

سێیەم : پێکهێنانی ئەم لیژنانە و بواری پسپۆڕییان بە پێی ڕینماییەکانی وەزارەتی پەروەردە دەبێت.

بەندی 56

یەکەم: دەستەی مامۆستایان کار بۆ دروستکردنی پەیوەندییەکی پتەو لە نێوان دایبابەکان و قوتابخانەدا دەکات. بۆ ئەم مەبەستەش :

ئـ. ئەنجوومەنی مامۆستایان و دایبابەکان پێك دەهێنێت.

ب. لە ڕێگەی ئەم ئەنجوومەنەوە هەوڵ دەدات دایبابەکان بۆ قوتابخانە بانگهێشت بکەن بۆ ئەوەی باسی ئەو کەش و هەوایە بکەن کە پەیوەندی بە منداڵەکانیانەوە هەیە.

پ. ئەم ئەنجوومەنە کار دەکات بۆ ئەوەی هەندێك لەو دایبابانەی ئارەزویان هەیە بە پێی پێویست لە چالاکییەکانی قوتابخانەدا بەشداری بکەن، بۆ نموونە چالاکییە وەرزشی و هونەری و گەشتیارییەکان.

دووەم: ئەو ئەنجوومەنەی لە خاڵی (ئـ) ی ئەم بەندەدا ئاماژەی بۆ کراوە، ساڵی دوو جار

کۆدەبێتەوە لە کۆتایی کۆبوونەوەکاندا ڕاپۆرتێك بۆ ئەنجوومەنی مامۆستایان بەرز دەکاتەوە.

دەروازەی هەشت

تاقیکردنەوە و هەڵسەنگاندن

بەندی 57

دەستەی مامۆستایان لە ڕێگای چەند پرۆگرامێکی هاوچەرخەوە سەرپەرشتی هەڵسەنگاندن و تاقیکردنەوەکان دەکات و بە دوای شێوازی نوێ و هاوچەرخدا دەگەڕێت.

بەندی 58

یەکەم: قۆناغی بنەڕەتی پێك دێت لە پۆلەکانی (1 تاکو 9).

دووەم: قوتابی لە پۆلەکانی (1-2-3)ی بنەڕەتییدا دەگوازریتەوە پۆلێکی بەرزتر لە ژێر ڕۆشنایی ئاستی زانستی و چالاکییان کە پێویستە مامۆستای بابەت بایەخی تەواوی پێ بدات بە جۆرێك ڕاهێنانیان پێ بکات لەسەر پرۆگرامی دیاریکراو و قوتابییە دواکەوتووەکانیش (ئاست نزمەکان) بگەیەنێتە ئاستی فێربوون.

بەندی 59

لێژنەیەك بۆ تاقیکردنەوەکان پێکدێت بە سەرۆکایەتی بەڕێوەبەر و ئەندامێتی یاریدەدەرەکانی بەڕێوەبەر (ئەگەر هەبێت) و سێ مامۆستا کە لە لایەن ئەنجوومەنی مامۆستایانەوە (بە بەڕێوەبەریشەوە) هەڵدەبژێردرێن کە بە شێوەیەکی هاوبەش بەرپرسیارن لە سەرپەرشتیکردنی هەمەلایەنەی تاقیکردنەوەکان و ڕاگەیاندنی ئەنجامەکان و دیکۆمێنتکردنیان. هەر کات لە قوتابخانەیەکدا تەنها یەك یا دوو مامۆستای تێدابوو ئەوە ئەوان بە کارەکانی ئەو لێژنەیە هەڵدەستن.

بەندی 60

سیستەمی وەرزی لە گشت قوتابخانەکانی قۆناغی بنەڕەتی پەیڕەو دەکرێت بەم شێوەیە :-

1. **ساڵی خوێندن لە دوو وەرزی خوێندن پێك دێت.**
2. **هەر وەرزێکی خوێندن لە پۆلی (4 تا 9) تاقیکردنەوەی نیوەی وەرزی دەبێت.**
3. **ئەنجامی کۆتایی ساڵانەی قوتابی پێك دێت لە**

ئەنجامی کۆتایی ساڵانە = کۆنمرەی وەرزی یەکەم + کۆنمرەی وەرزی دووەم

2

4. **نزمترین نمرەی دەرچوون (50) نمرە دەبێت.**
5. **بەرزترین نمرەی دەرچوون (100) نمرە دەبێت.**

بەندی 61

ئ- (1، 2، 3) سێ پۆلی یەکەمی قۆناغی بنەڕەتی :-

1- ئەنجامی کۆتایی لەم سێ پۆلەدا :

ئەنجامی کۆتایی=کۆی هەڵسەنگاندنەکانی وەرزی یەکەم+کۆی هەڵسەنگاندنەکانی وەرزی دووەم

2

2- لەهەر وەرزێکدا چوار هەڵسەنگاندنیان بۆ دەکرێت بە ڕێژەی 25٪ نمرە بۆ هەر هەڵسەنگاندنێك.

3 - ئەنجام بە (لاواز، پەسند، ناوەند، باش، زۆر باش، نایاب) دەدرێتەوە.

4 - دەرنەچوون و تاقیکردنەوەی نوسینەکی لەم سێ پۆلەدا نییە .

بەندی 62

تاقیکردنەوە گشتییەکان

یەکەم //بەفەرمانی وەزیری پەروەردە لیژنەیەك پێك دەهێنرێت بە سەرۆکایەتی بریکاری وەزارەت کە پێی دەگوترێت (لیژنەی بەردەوامی تاقیکردنەوە گشتییەکان) و دواتر بەناوی (لیژنەی بەردەوام)ەوە دەناسرێت.

دووەم // ئەندامانی لیژنەی بەردەوام لەو کەسانە دەستنیشان دەکرێن کە ناسراون بە دڵسۆزی و گیانی بەرپرسیارێتی و دەست پاکی و خاوەن ئەزموون لەبواری پەروەردەو فێرکردن، بەڕێوەبەری گشتی تاقیکردنەوەکانیش دەبێتە جێگری سەرۆکی لیژنە .

سێیەم//لیژنەی بەردەوام پێکەوە بەرپرسن لەبەڕێوەبردنی تاقیکردنەوە گشتییەکاندا و دانانی پرسیارەکان و پاراستنی نهێنیەکانی و دەرهێنانی رێنمایی تایبەت بە رێکخستنی و بەڕێوەچوونی راگەیاندنی ئەنجامەکانی وبەدواداچوونەوەیان، کارەکانی لیژنەی بەردەوام بەکاری بەدەرایی(استپنائی) دادەنرێت جیا لە کاری فەرمانبەری ئاسایی.

بەندی 63

وەزارەتی پەروەردە تاقیکردنەوەی نیشتمانی پۆلە جیاجیاکان ئەنجامدەدات جگە لە تاقیکردنەوەی نیشتمانی پۆلی پێنجەمی بنەڕەتی کەلە بەڕێوەبەرایەتی پەروەردە لە قەزاکان ئەنجامدەدرێ.

بەندی 64

زمانی کوردی زمانی فەرمی خوێندنە لە گشت قوتابخانەکانی هەرێمی کوردستانی عێراقدا، هەردوو بابەتی زمانی عەرەبی و زمانی ئینگلیزی لە پاڵ زمانی کوردیدا دەخوێندرێت.

بەندی 65

ئەو قوتابی و قوتابخانانەی بە زمانی دیکە جگە لە کوردی و عەرەبی و ئینگلیزی دەخوێنن سەرەرای ئەو زمانانە تاقیکردنەوە لەو زمانەشدا دەکەن ئەگەر خۆیان بیانەوێت و وەزیری پەروەردە بڕیار دەدات بابەتی دیکە بخاتە سەر بابەتەکانی تاقیکردنەوە گشتییەکان.

بەندی 66

تاقیکردنەوە دەرەکییەکان لە قۆناغی بنەڕەتی بەپێی رێنماییەکانی وەزارەتی پەروەردە دەبێت.

بەندی 67

(دەرچوون - مانەوە - کەوتن)

ئ- لە پۆلەکانی (4، 5، 6، 7، 8، 9)ی بنەڕەتی لە خولی یەکەمدا مانەوە لە دووبابەت و زیاتر بەماوە دادەنرێت و لە بابەتە ماوەکان لە خولی دووەم تاقیکردنەوە دەکاتەوە، ئەگەر ئەنجام لە خولی دووەمدا لەیەك بابەت مایەوە بە دەرچوو دادەندرێت و چ نمرەیەك وەربگیرێت لەو بابەتە، هەر ئەو نمرەیەی بۆ تۆمار دەکرێت.

ب- دەرچوو لە یەك بابەت بەپەڕینەوە دەبێت لە ساڵی دواتر لە خولی یەکەمدا لەو بابەتە نمرەی دەرچوون بەدەست بهێنێت وە بە پێچەوانەوە دەبێ لە خولی دووەمدا تاقیکردنەوە بکاتەوە، ئەگەر دەرچوونی بەدەست نەهێنا بە کەوتوو هەژمار دەکرێت.

پ- ئەگەر لە پۆلەکانی (7، 8، 9)ی بنەڕەتدا پێویستی بە چاککردنی تێکڕای بوو لەو یەك بابەتەی ماوتەوەو بە دەرچوو دانراوە بۆی هەیە لە خولی دووەمدا لەو بابەتە تاقیکردنەوە

بکاتەوە وە چ نمرەیەك وەربگرێت هەر ئەو نمرەیەی بۆ تۆمار دەکرێت بۆ ئەم مەبەستەش دوای وەرگرتنەوەی ئەنجام لە ماوەی پانزە رۆژدا داواکاری پێش کەش بە قوتابخانەکەی دەکات.

ت- نمرەی ئەو بابەتەی تێیدا ماوەتەوە و بە دەرچوو دانراوە، لەکاتی گواستنەوەیدا بۆ پارێزگاکانی ناو عیراق جگە لە هەرێم نمرەکەی بۆ دەکرێت بە (50) ی رێك.

ج- ئەنجامی تاقیکردنەوەی کۆتایی ساڵ بەهەردوو خولیەوە دەرچوون و دەرنەچوون دیاری دەکات.

بەندی 68

هەژمارکردنی کۆنمرەی پۆلی نۆیەم بەم شێوەیە دەبێت:-

ئـ- رێژەی (15٪) لە کۆی نمرەی بابەتەکانی پۆلی حەوتەم وەردەگیرێت.

ب- رێژەی (15٪) لە کۆی نمرەی بابەتەکانی پۆلی هەشتەم وەردەگیرێت.

پ- رێژەی (70٪) لە کۆی نمرەی بابەتەکانی پۆلی نۆیەم وەردەگیرێت.

ت- کۆی رێژەی نمرەی پۆلەکانی (حەوتەم و هەشتەم و نۆیەم) وەك ئەنجامێك بۆ وەرگرتن لە ئامادەیی ئەکادیمی و ئامادەیی پیشەیی و پەیمانگاکان پێشبرکێی لەسەر دەکرێت، ئەمەش بە پێی ئەو رێنمایانەی لە راپۆرتی (هەڵسەنگاندنی قوتابی)دا کە نمرەکانی هەر بابەتێکی تێدا دەست نیشانکراوە.

ج- ئەو قوتابخانانەی بابەتەکانی زمانی سریانی یان تورکمانیان تێدا دەخوێندرێت ئەو دووبابەتە لەگەڵ بابەتەکانی هەردوو برگەی (ئـ. ب. پ)ی سەرەوە هەژمار دەکرێت، لە سەر داوای قوتابخانەکەیان بۆ ئەم مەبەستەش رەچاوی دەرهێنانی رێژەکان دەکرێت.

بەندی 69

قوتابی بەدەرنەچوو دادەنرێت لەو ساڵەدا ئەگەر:-

1. نمرەی کۆتایی دوو وانە یان زیاتر لە خولی دووەمدا لە (50) کەمتر بوو.

2. لەخولی دووەمی تاقیکردنەوەکان ئامادەی تاقیکردنەوە نەبوو بەهەر هۆیەك بێت.

3. نمرەی ئەو وانەیەی کە بە پەڕینەوە بە دەرچوو دانراوە لەساڵی دوایداو لەخولی دووەمدا لە (50) نمرە کەمتر بوو .

بەندی 70

یەکەم: هەڵسەنگاندنەکان و تاقیکردنەوەکانی ناو پۆل لە لایەن مامۆستایانەوە ئەنجام دەدرێن.

دووەم: تاقیکردنەوەکان بە دوو خول ئەنجام دەدرێن و بە پێی رێنماییەکانی بەڕێوەبەرایەتی گشتی تاقیکردنەوەکان دەبێت.

سێیەم: لە پێناوی زوو هەستکردن بە ئاستی تێگەیشتنی قوتابییان تاقیکردنەوەی نیشتمانی ئەنجام دەدرێت بە پێی ڕێنماییەکانی بەڕێوەبەرایەتی گشتی تاقیکردنەوەکان.

چوارەم: هەر ڕۆژێکی تاقیکردنەوەکان بەر پشووی فەرمی بکەوێت ئەوا تاقیکردنەوەکەی ئەو ڕۆژە دەچێتە ڕۆژی دواتر و بە هەمان زنجیرەی خشتەی تاقیکردنەوەکان.

پێنجەم: وەزیری پەروەردە یا هەر کەسێك دەسەڵاتەکانی ئەوی پێ ببەخشرێت بۆی هەیە کاتی ئەو تاقیکردنەوانە بگۆڕن.

بەندی 71

یەکەم: تاقیکردنەوە پۆلەکیەکانی قۆناغی بنەڕەتی بە نوسین و زارەکی دەبێت لە هەموو بابەتەکاندا وە بە پێی ڕێنماییەکانی بەڕێوەبەرایەتی گشتی تاقیکردنەوەکان بە راوێژ لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی گشتی پرۆگرامەکان دەبێت.

دووەم: تاقیکردنەوەی وانەکانی وەرزش، وێنەکێشان، سرود و مۆسیقا و وانە هاوشێوەکان بە شێوەی کردارەکی دەبێت.

سێیەم: تاقیکردنەوەکانی کاری دەستی لە پۆلەکانی (7 ، 8) 60٪ بە نوسین و 40٪ کردارەکی دەبێت.

بەندی 72

هیچ قوتابییەك بە بێ پاساوێکی رەوا بۆی نییە لە تاقیکردنەوەکانی رۆژانە و مانگانە ئامادە نەبێت.

ئ. پەسەند کردنی ئەو پاساوانەی پەیوەندییان بە هەڵسەنگاندن و تاقیکردنەوەکانی رۆژانەوە هەیە لە لایەن مامۆستای بابەتەوە بڕیاری لە سەر دەدرێت.

ب. پەسەند کردنی ئەو پاساوانەی پەیوەندییان بە تاقیکردنەوەی هەڵسەنگاندن و نیوەی وەرزەوە هەیە لە لایەن بەڕێوەبەر و مامۆستای بابەت بڕیاری بۆ دەدرێت.

پ. قوتابی ئەگەر نەخۆش بوو بە پێی ڕێنماییەکانی بەڕێوەبەرایەتی گشتی تاقیکردنەوەکان و راپۆرتی لیژنەی پزیشکی تایبەت تاقیکردنەوەی هەڵسەنگاندنی بۆ دووبارە دەبێتەوە لە خولی دووەمدا.

ت. لە خولی دووەمی تاقیکردنەوەکاندا رەچاوی راپۆرتی پزیشکی و بەڵگەی نەهاتنی قوتابی ناکرێت بە پێچەوانەوە بە دەرنەچوو هەژماردەکرێت.

بەندی 73

یەکەم: ئەو قوتابییانەی دوو ساڵ لە سەر یەك لە پۆلێکدا دەرناچن مافی دەوامیان لە قوتابخانەی رۆژ نامێنێت، دەتوانن ساڵی سێیەم لە هەمان پۆلدا لە خوێندنی ئێواران درێژە بە

خوێندن بدەن وەیان بە شێوەی دەرەکی بە رێگای تاقیکردنەوە بەراییەکان بەشداری لە تاقیکردنەوە گشتییەکاندا بکات بە پێی ئەو رێنماییيانەی وەزارەت دەری دەکات.

دووەم : هەموو ئەو قوتابیانەی مەرجی دیاریکراویان تێدایە و ناچنە خولی دووەمی تاقیکردنەوەکان، بە پێی رێنماییەکان ئەو ساڵەی بۆ دەکرێت بە ساڵی نەکەوتن.

بەندی 74

دەکرێ هەندێ رێنمایی و ڕوونکردنەوە بۆ ئاسانکاری جێبەجێکردنی بەندەکانی ئەم سیستەمە دەربکرێن.

بەندی 75

هەموو ئەو رێنماییيانەی پێشتر کاریان پێکراوە و پێچەوانەی ئەم سیستەمەن لەگەڵ ڕاگەیاندنی ئەم سیستەمە نوێیە هەڵدەوەشێتەوە و کاریان پێ ناکرێت.

نێچیرڤان بارزانی

سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران

2009/1/21